

Tomaž Planina

(1934–2014)

Tomaža Planino, botanika, planinca, jamarja, fotografa in naravoslovca so poznali in cenili vsi planinci Planinskega društva Iskra Kranj in prav vsi slovenski jamarji. Rodil se je 17. marca 1934 v družini znanega profesorja geografije in biologije Franceta Planine v Ljubljani in žal prezgodaj umrl na lanski silvestrski večer. Bil je ikona slovenskega jamarstva in nepozaben gorski vodnik, odtod izjemno širok krog njegovih prijateljev in znancev. Še danes trdna prijateljstva je skoval že v rani mladosti, ko se je komaj šestnajstleten pridružil Društvu za raziskovanje jam Ljubljana. Že leta 1953 ga najdemo na Malih podih pod Skuto, kjer se je v družbi vrstnikov utrjeval v tovarštvu, organizaciji, plezalnih veščinah, orientaciji in merjenju ter posebnostih raziskovanja navpičnih, pogosto v sneg in led vkopanih brezen. Ko so Tomažu in tovarišem sledile nove generacije, so jim te izkušnje prišle prav na Kriških podih, okoli Pršivca nad Bohinjem in na Kaninu. Z neposredno organizacijo, logističnim načrtovanjem in vodenjem odprav v prva nadpovprečno globoka slovenska in istrska brezna, Gotovž, Žankano jamo in Jazben, konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let se je uveljavil in priljubil med mlajšimi jamarji, ki so mu kot iskreni prijatelji ostali zvesti vse do konca. V zadnjih petnajstih letih je z njimi pogosto zahajal na izlete v notranjske gore in še posebej na Velebit. Tomaž Planina je bil odličen poznavalec, inštruktor in inovator tehnike jamarskega plezanja in jamarske opreme. Izpod njegovega peresa je nekaj tehničnih in odmevnih prispevkov s tega področja, ki so vplivali na nadaljnji razvoj jamarske plezalne tehnike. Z današnjega stališča, bogatega najrazličnejše ponudbe, se nam polpretekla zgodovina razvoja tega področja zdi morda nezanimiva. A resnica je, da je prav pokojnik odločilno vplival na varnost in modernizacijo plezalne tehnike. Bil je tudi zraven, ko

Tomaž Planina Foto: Miha Mrak

so jamarji pred komaj nekaj desetletji preskočili s težkih in nerodnih kovinskih lestvic na statične vrvi, na spuščalna vretena in plezalne prižeme. Nasledniki Tomaža Planine so danes vodilni v raziskovanju najbolj globokih in najtežje dostopnih kraških globin v slovenskih gorah, kar v precejšnji meri temelji na njegovi bogati zapuščini poznavanja lastnosti statičnih plezalnih vrvi ter njihove izpostavljenosti različnim obremenitvam in obrabi. Tomaž je samostojno razvil način preskušanja omenjenih vrvi in je bil mojster v ravnanju z njimi. Z zgornjim se je začel ukvarjati leta 1961, neposredno odgovoren kot komisar za varnost in vodja tehnične komisije v omenjenem društvu pa je bil od 1971 do 1996. Z odborništvom od 1953 dalje in nazadnje članstvom v disciplinski komisiji je bil nad šestdeset let nepretrgano zvest svojemu jamarskemu društvu. Ugled si je pridobil tudi kot odličen fotograf, zlasti jamski, in je leta 1972 na drugi razstavi naravoslovne fotografije prejel diplomu. Skrbel je za Križno jamo in več sezon opazoval ter meril mikroklimatske razmere v Vranji jami. Tomaža niso nič manj kot jame vleklo tudi gore, zlasti v drugi polovici njegovega

življenja. Nekaj časa se je posvečal feratam, največ v južnoalpskih italijanskih gorah, a nikoli sam, vedno v družbi sebi podobnih. Najbolj so ga pritegnili planinci PD Iskra Kranj, katerega častni član je bil. Razumljivo, spoznaval jih je od leta 1957, ko je postal član in vodja korozijskega laboratorija nekdanje znane tovarne Iskre Kranj, se jim pridružil ter jih pozneje vodil na preštevne izlete in potovanja. Od svojega priljubljenega člana in prijatelja so se poslovili na žalni seji 7. januarja 2015, na kateri je predsednik Emil Leon Sekne med drugim poudaril: "V Iskri je pustil svoje najvidnejše strokovne sledi. S prihodom v tovarno se je Tomaž predal svojemu drugemu hobiju, planinstvu. Kot 14-letnega fantiča ga je oče France navdušil za planinarjenje. To navdušenje je najprej delil s člani planinske sekcije Iskra in pozneje PD Iskra Kranj. Planinsko je bil aktiven tudi v PD Ljubljana-Matica, od katerega je leta 2005 prejel častni srebrni znak za nepretrgano 50-letno članstvo. Leta 1979 je postal planinski vodnik in začel z vodenjem izletov našega društva, zlasti po gorah Balkana; na primer v Gorski kotar na Mrkopaljski put, na Velebit, na Vran, Čvrnico, Orjen in

Prenj, na Korab, Šarplanino, na Solunsko glavo in Pelister. Naše člane je peljal tudi v tujino, na Etno, na Stromboli, v Pireneje (Pico d'Aneto), na Taurus, do Negotina. Vsak od teh izletov je pustil v vsakem udeležencu globoko sled. A ne samo zaradi popotnih in gornjskih vtisov, ampak tudi zaradi vedrega in hudomušnega Tomaževega značaja, ki je razvedril vsakogar. Meni bo ostal za vedno v spominu, ko nas je vodil po kornatski transversali. Ko smo se vzpenjali iz majhnega otoškega naselja Vrulje proti vrhu, je omenil, da bomo prišli do zanimive kraške jame. Okoli nje je bilo samo golo kamenje, ne pa v njej, saj je bila zaraščena z bujnim rastlinjem. Kakšno bogastvo narave! Šli smo naprej do Vele ploče, ki je tudi posebnost največjega otoka, kjer smo se vkrcali nazaj na ladjo. Kadarkoli sem pozneje šel mimo Vele ploče, sem se spomnil našega vodnika Tomaža. To omenjam zato, da bi vsak pri sebi našel kakšen biser s Tomaževih izletov, ki bi ga vedno spominjal nanj. Zaradi vsega tega je postal častni član PD Iskra Kranj. Prejel je tudi svečano listino PZS za vsestransko dolgoletno planinsko delovanje v PD Iskra Kranj, predvsem na področju široke izletniške dejavnosti in sodelovanja v jamarski organizaciji Slovenije. Profesor Tomaž Planina je veliko pripomogel k razvoju našega društva in hvaležni smo mu za vsa njegova dela!" Poleg omenjenih priznanj je prejel še naslednja: leta 1982 zlato častno značko Jamarske zveze Slovenije za dolgoletno raziskovalno dejavnost, leta 2010 ob 100-letnici Društva za raziskavo jam (DZRJ) Ljubljana veliko priznanje za življenjsko delo – častni član, leta 2012 listino zahvale Prirodoslovnega društva Slovenije in DZRJ Ljubljana za uveljavljanje varstvenih načel pri urejanju jam v Sloveniji ter leta 2014 priznanje DZRJ Kranj za večletno uspešno sodelovanje. Pogrešali bomo velikega človeka, strokovnjaka in nepozabnega prijatelja!